

Actieplan personeelstekorten

Steven van Weyenberg
Tweede Kamerfractie D66
Begrotingsbehandeling SZW | oktober 2023

D66

Lege klassen en wachtlijsten

De tekorten aan personeel in het onderwijs, de zorg en technische beroepen raken ons in ons dagelijks leven. Door het uitvallen van een les op school, moeten kinderen soms een dag thuisblijven, met als gevolg dat ook hun ouders niet kunnen werken. En als je zonnepanelen of een waterpomp wil laten installeren, duurt het maanden voordat je een vakprofessional gevonden hebt. De woningbouw ligt stil, terwijl veel jongeren wachten op een betaalbaar huis. En dit probleem neemt de komende jaren niet af, maar juist toe. Want we worden gelukkig steeds ouder, maar het aantal werkenden neemt door de vergrijzing af. De tekorten op de arbeidsmarkt zijn een zorgelijke ontwikkeling, vindt D66. Dit vraagt actie van de politiek om nu het tij te keren.

Meer geld overhouden in de portemonnee

Het probleem is natuurlijk niet nieuw en D66 vraagt hier dan ook al langer aandacht voor. Bekend is dat we ons inzetten om werken meer te laten lonen door lagere belastingen op arbeid. Wij willen een radicale vereenvoudiging van het belasting- en toeslagenstelsel, zodat je niet meer geconfronteerd wordt met terugvorderingen via je toeslagen als je een paar uurtjes extra gaat werken. Daarom wil D66 ook dat kinderopvang gratis wordt voor iedereen. Zodat extra werken ook echt gaat lonen. En u weet dat wij staan voor goede om- en bijscholing, het makkelijker maken van het zij-instromen voor cruciale beroepen, zoals onderwijs, zorg, en kinderopvang. Ook zijn wij als D66 voorstander van gerichte inzet van arbeidsmigranten, ook van buiten de Europese Unie. En om kansrijke asielzoekers sneller aan het werken te laten gaan. Maar er is meer nodig, om het spook van de krapte daadwerkelijk het hoofd te bieden.

Daarom doet D66 drie aanvullende voorstellen: de introductie van een urenvoordeel, meer ruimte voor creatieve begeleiding naar werk, en het verhogen van de arbeidsproductiviteit door slimmer werken.

1. Urenvoordeel voor werkenden

Eén op de vier mensen werkt minder dan drie dagen per week. Als de degene die dat kunnen en willen een paar uur extra per week meer gaan werken, dan zou het de werkdruk enorm verminderen en vergroten we de financiële zelfstandigheid van deze mensen. Ons voorstel is concreet om iedereen die meer dan drie dagen werkt, over de eerste €1800 die zij verdienen, géén belasting te laten betalen. Voor de duidelijkheid: dit voordeel geldt dus ook voor mensen die nu al minimaal drie dagen per week werken, en dus niet alleen voor mensen die straks pas meer uren gaan werken of voor mensen die al voltijd werken. Netto betekent dit een jaarlijks voordeel van minimaal €650. Zo maken we werken pas echt lonend. En we maken met het 'urenvoordeel' het belastingstelsel ook een stuk eerlijker. Mensen die nu voltijd werken tegen een niet zo hoog uurloon, betalen evenveel belasting betalen als iemand die met een hoger uurloon veel minder uren werkt.

Werkgevers: bied maatwerk aan werknemers

Naast werken lonend maken in de portemonnee, spelen ook werkgevers een belangrijke rol in het makkelijker maken van extra werken. Vaak is het te lastig om werk te combineren met bijvoorbeeld mantelzorg voor zieke familieleden. Meer werken is dan

alleen mogelijk als de werkgever maatwerk biedt. Wij verzoeken daarom met klem werkgevers om vanaf dag één met hun werknemers in gesprek te gaan over hun wensen ten aanzien van meer uren werken, en welke belemmeringen daarbij een rol spelen. Door samen hierover in gesprek te gaan en creatief te kijken naar oplossingen, zijn zowel werkgever als werknemer uiteindelijk geholpen.

2. Creatief aan de slag met begeleiden naar werk

Iedereen die mee wil doen, moet dat kunnen. Er is behoefte aan nieuwe en creatieve manieren om samen met werkgevers meer mensen aan de slag te laten gaan. Denk bijvoorbeeld aan meeloopstages die door de overheid gefinancierd worden, een laagdrempelige banenwinkel waar mensen naar binnen lopen om in contact te komen met lokale ondernemers, of een loopbaancoach die bij mensen langsgaat die onzeker zijn over waar zij moeten beginnen.

D66 wil geld vrijmaken voor dergelijke experimenten en juist ook het UWV en gemeenten de ruimte bieden om te experimenteren. Vaak loopt het UWV er nu tegenaan dat budgetten versplinterd zijn, doordat deze te veel op specifieke doelgroepen gericht zijn. Zo zijn de re-integratieregelingen nu vaak geregeld per uitkering, wat voor de cliënt erg ingewikkeld is en er bovendien voor zorgt dat cliënten niet altijd de begeleiding richting werk krijgen die ze echt nodig hebben. Meer vrijheid voor uitvoeringsorganisaties om de juiste keuzes te maken, leidt tot een arbeidsmarkt die beter werkt. En breder willen we experimenteren met nieuwe vormen om op de krappe arbeidsmarkt samen met werkgevers meer mensen de stap van uitkering naar werk te laten maken.

3. Arbeidsproductiviteit verhogen door slimmer te werken

De krapte zal ook de komende periode een groot probleem blijven. Om deze uitdaging het hoofd te bieden is meer nodig dan alleen meer uren werken of mensen sneller aan het werk laten gaan. We moeten ook durven kijken naar hoe we de arbeidsproductiviteit in Nederland laten toenemen. Onze arbeidsmarkt is daarbij nog onvoldoende voorbereid op de innovatieve ontwikkelingen die er al wel zijn.

Juist in cruciale beroepen, zoals in de zorg, het onderwijs of de techniek, moet meer worden nagedacht over de kansrijke inzet van bijvoorbeeld Artificiële Intelligentie (AI). Om werknemers te ondersteunen bij handelingen die hun werk makkelijker of sneller maken en daarmee hun werkdruk verlagen en productiviteit verhogen. Denk aan de artsen die AI al inzetten in ziekenhuizen, om afwijkende cellen op scans sneller te herkennen. Of aan de landbouw, waar boeren dankzij de inzet van innovaties sneller zieke gewassen kunnen herkennen en verwijderen.

De opschaling van deze technologie blijft nu echter nog teveel achter. Daarom vraagt D66 de minister om de bestaande opties op de gebieden van robotisering, digitalisering en AI te vertalen naar concrete toepassingen die de arbeidsproductiviteit radicaal verhogen. Over de "hoe" vraag kan bijvoorbeeld de SER om advies gevraagd worden. Hiermee kunnen we echt een verschil maken, als antwoord op het spook van de krapte.